

KONSTRUKTIV YONDASHUV ORQALI AMALIY MASHG'ULOTLARNI TAKOMILLASHTIRISH

Ortiqova Nazira

Andijon davlat pedagogika instituti maktabgacha ta'lim va maxsus pedagogika fakulteti
maktabgacha ta'lim yo'nalishi 107-guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20196734>

Annotatsiya: Ushbu tezis amaliy mashg'ulotlar samaradorligini oshirishda konstruktiv yondashuvning nazariy asoslari va amaliy ahamiyatini tahlil qiladi. Unda konstruktivizmning pedagogik tamoyillari, interfaol usullar, yangi pedagogik texnologiyalar va loyihaga asoslangan ta'lim (LAT) kabi zamonaviy yondashuvlar orqali talabalarning mustaqil fikrlash, ijodkorlik, muammolarni hal qilish va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Konstruktiv yondashuv, amaliy mashg'ulotlar, interfaol usullar, pedagogik texnologiyalar, loyihaga asoslangan ta'lim, ijodkorlik, muammoli ta'lim

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi talabalardan nafaqat nazariy bilimlarni o'zlashtirishni, balki ularni amaliyotda qo'llash, tanqidiy fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni samarali hal etish ko'nikmalarini ham talab qiladi. Ayniqsa, amaliy mashg'ulotlar nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalarga aylantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Biro'q, an'anaviy, xotiraga asoslangan o'qitish usullari ko'pincha talabalarning faolligini cheklab, ularning ijodiy salohiyatini to'liq ochib berishga imkon bermaydi. Shu nuqtai nazardan, ta'lim jarayoniga konstruktiv yondashuvni joriy etish amaliy mashg'ulotlar samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib xizmat qiladi.

Konstruktivizm, o'z mohiyatiga ko'ra, bilimlarni shaxsning o'zi tomonidan faol ravishda qurilishi (konstruksiya qilinishi) g'oyasiga asoslanadi. Bu yondashuv talabani ta'lim jarayonining markaziga qo'yib, uni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Ushbu tezisning maqsadi – konstruktiv yondashuv tamoyillarini amaliy mashg'ulotlarga tatbiq etish orqali ularning sifatini va talabalarning o'quv natijalarini qanday takomillashtirish mumkinligini ilmiy jihatdan asoslash, tahlil qilish va baholashdan iborat.

ASOSIY QISM

Konstruktiv yondashuvning amaliy mashg'ulotlarni takomillashtirishdagi ahamiyatini tushunish uchun avvalo uning nazariy asoslarini ko'rib chiqish lozim. Konstruktivizm, lotincha "constructs" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, dastlab 1920- yillarda san'at va adabiyot harakati sifatida paydo bo'lgan. U arxitekturada qurilishdagi yutuqlar ta'sirida rivojlanib, sodda, ixcham, qulay va maqsadga muvofiq tuzilmalar hamda ob'ektlarni yaratishni targ'ib qilgan. Bu harakatning asosiy g'oyasi moddiy muhitni "qurish" bo'lgan, bunda me'morlar va rassomlar inson kayfiyati va faoliyatiga ta'sir ko'rsatadigan muhitni shakllantirishga intilganlar. Rossiyada 1920-yillar atrofida paydo bo'lgan bu atama sovet rassomlari va me'morlari tomonidan qo'llanilgan va Aleksey Ganning 1922-yilgi "Konstruktivizm" kitobida rasman ta'riflangan.

Pedagogikada konstruktivizm bilimlarni o'quvchining o'zi tomonidan faol ravishda, mavjud tajribalar va yangi ma'lumotlar asosida qurilishi g'oyasiga tayanadi. Bu yondashuvga ko'ra, bilim passiv qabul qilinmaydi, balki shaxsning o'zaro ta'siri va tajribalari orqali faol ravishda yaratiladi. Amaliy mashg'ulotlar uchun bu tamoyil juda muhimdir, chunki ularning asosiy vazifasi nazariy bilimlarni amaliy ko'nikma va malakalarga aylantirishdan iborat. An'anaviy usullar ko'pincha

talabalarni passiv holatda qoldirib, ularning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvini cheklaydi. Shu sababli, faol va innovatsion ta'lim texnologiyalariga o'tish zarurati mavjud.

Konstruktivizm talabalarning faol ishtirokini talab qiladi. Interfaol usullar, masalan, munozaralar, keys-stadi tahlillari, rolli o'yinlar va guruh loyihalari talabalarning mustaqil fikrlashini, ijodkorligini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishda hal qiluvchi pedagogik yondashuv hisoblanadi. Bu usullar talabalarga bilimlarni o'zaro muloqot va tajribalar orqali "qurish" imkonini beradi.

Yangi pedagogik texnologiyalar: Amaliy mashg'ulotlar samaradorligini oshirishda yangi pedagogik texnologiyalar va o'qituvchining mahorati muhim rol o'ynaydi. Innovatsion o'qitish usullari, interfaol texnologiyalar va raqamli resurslarni strategik qo'llash, o'qituvchining pedagogik tajribasi bilan birgalikda, yanada qiziqarli va samarali o'quv muhitini yaratadi. Bu yondashuv talabalarning faolligini oshiradi, ijodkorligini rivojlantiradi va bilimlarni o'zlashtirishni kuchaytiradi. Konstruktivizm nuqtai nazaridan, texnologiyalar talabalarga

ma'lumotlarni qayta ishlash, tahlil qilish va o'z bilimlarini yaratish uchun vosita bo'lib xizmat qiladi.

Loyihaga asoslangan ta'lim (LAT): Bu konstruktiv yondashuvning eng yorqin namunalaridan biridir. LAT kasbiy ta'lim bitiruvchilarining ishchi kuchining talablariga moslashishdagi qiyinchiliklarni hal qilishga qaratilgan bo'lib, 21- asrning muhim kompetensiyalarini rivojlantirish strategiyasi sifatida taklif etiladi. Tizimli adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, LAT tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish, muloqot qobiliyati, hamkorlik qobiliyati va ijodkorlikni rivojlantirishda ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Talabalar real hayotiy loyihalar ustida ishlash orqali o'z bilimlarini faol ravishda "quradilar", nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar.

Konstruktiv yondashuvda o'qituvchi bilim beruvchi emas, balki faollashtiruvchi va yo'naltiruvchi rolini bajaradi. U talabalarni muammoli vaziyatlarga duchor qiladi, ularni mustaqil izlanishga undaydi va o'z bilimlarini qurishda qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchining mahorati yangi pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash va LATni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun juda muhimdir.

XULOSA

Ushbu tezisda konstruktiv yondashuvning amaliy mashg'ulotlar samaradorligini oshirishdagi muhim roli har tomonlama tahlil qilindi. Konstruktivizmning nazariy asoslari, uning san'at va adabiyotdagi dastlabki ildizlaridan tortib, zamonaviy pedagogik amaliyotdagi ahamiyatigacha bo'lgan evolyutsiyasi ko'rib chiqildi.

Ushbu tezisda muhokama qilingan yondashuvlarni amalga oshirishda ba'zi cheklovlar ham mavjud. Jumladan, o'qituvchining roli, talabalarning tayyorgarligi, mavjud jihozlar va o'quv muhiti LAT samaradorligini cheklashi mumkin. Shuningdek, ijodiy ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha tizimli, nazariy jihatdan mustahkam va milliy sharoitlarga moslashtirilgan metodologiyalardagi bo'shliqlar ham mavjud.

Konstruktiv yondashuvga asoslangan amaliy mashg'ulotlarning O'zbekiston ta'lim tizimidagi turli yo'nalishlarda (masalan, kasbiy ta'lim, oliy ta'lim) empirik samaradorligini baholash bo'yicha keng qamrovli tadqiqotlar o'tkazish.

References:

1. Xolmatova, M. M. Pedagogik ta'limda konstruktiv yondashuvning ahamiyati. Science and Education, 3(1), 844-847.2022
2. Qurbonova, D. A. Amaliy mashg'ulotlarda talabalarning kreativlik qobiliyatini rivojlantirishda konstruktiv yondashuv. Science and Education, 4(1), 1018-1021. -2023

3. 3. Xolmatova, M. M. Konstruktiv yondashuv asosida o'quv jarayonini tashkil etishning didaktik imkoniyatlari. *Science and Education*, 4(1), 1022-1025. – 2023
4. 4. Abduraxmonova, N. I. Oliy ta'limda konstruktiv yondashuv asosida amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish. *Pedagogika va psixologiya*, 1(1), 21-25. 2022
5. 5. Xolmatova, M. M. Bo'lajak o'qituvchilarda konstruktiv yondashuv asosida kasbiy kompetentlikni rivojlantirish metodikasi (PhD diss.). Toshkent davlat pedagogika universiteti. 2023